

БОГОСЛОВЉЕ

ОРГАН ПРАВОСЛАВНОГ БОГОСЛОВСКОГ
ФАКУЛТЕТА

ГОДИНА X

СВЕЗАК 2—3

БИОГРАФИ СВ. САВЕ О ЊЕГОВОМ РАДУ ЗА ОТАЦБИНУ И ЗА НАРОД

У целом раду и свима поступцима Св. Саве види се његово стално очинско старање за државу и за свој народ. Св. Сава је, изгледа, први свесно и систематски почeo сузбијати из употребе, локална, провинцијска и страна имена и називе, и истицати свуда и сваком приликом српско име и српство.

Савини биографи, и Доментијан, који је написао своје дело 1253 год., и Теодосије, који је саставио Савину биографију крајем XIII века, истичу на много места у својим списима Савину бригу, старање и рад за отаџбину и за народ и његову велику љубав према њима. Није без интереса прикупити и истаћи те податке.

Пре свега, у Савиним биографијама се често истиче, да је он дао својој отаџбини праву веру.

Доментијан прича, како су се Савини родитељи молили Богу, да добију сина, и да он „бесчислоју силоју твојеју богољубнаго твојего благоверија исплнит своје отачаство“ (Доментијан, Сава 119). Сава „своје отачаство благоверију научи“ (Доментијан, Сава 315), „всако благоверије насади ва својем отачаству“, „всакога благоверија напоји своје отачаство“ (Доментијан, Сава 320), Сава „огњем божаставним јеретики безаконије по отачаству си попали... и всако благоверије насади ва отачаствје својем“ (Доментијан, Сава 320), „недостатки својега отечества испољаје... и всу земљу својега отачаства исплни свакога благоверија и благозаконија“ (Доментијан, Сава 248), „обети все господем обештаније предаст чедом својега отачаства“ (Доментијан, Сава 316). Стога, истиче Доментијан (Доментијан, Сава 245), како и до

данас „всако благоверије растет и сватит се по всему отаџству јего“.

Доментијан истиче даље, да је Сава унео у народ и отаџбину смисао за веру: „Од всуду својему отечеству пространство о благоразумије сабираје“ Доментијан, (Сава 261). Сава „облетеј како и пчела, благоразумија мед сабираје својему отачству (Доментијан, Сава 310).

Сава је научио свој народ побожности. Немања је прорекао Сави: „И своје отаџство всакому благочасију научиши“ (Доментијан, Сава 177,245). Сава се трудио „своје отаџство на велико благочасије привести“ (Доментијан, Сава 120), Сава „все по отаџству својему благочасију научи и ка Светеј Гори пут велик и простран усавори им, и гради ва њеј тврди и велики сазда, всего блага исплни и вса преда чедом својега отаџства“ (Доментијан, Сава 131).

Сава „преболшују благодет хоте показати чедом својега отаџства“ (Доментијан, Сава 193). Немању и Саву је Бог изабрао „јако да будета начелника спасенију отаџства“ (Доментијан, Немања 58). Сава је, сем тога, послao „правду Божију на все своје отаџство“ (Доментијан, Сава 286), и „всакојуде исправил своје отаџство“ (Доментијан, Сава 295). Он „ходе по всеј земљи својега отаџства проповедаше евангелије“ (Теодосије 95).

Сава је учио и просвећивао своју отаџбину: „Просвети своје отаџство“ (Доментијан, Сава 317), „из јуности јеште и до старости не преста уче своје отаџство дан и ношт свегда“ (Доментијан, Сава 286—7), „все своје отаџство просвети“ (Доментијан, Сава 286). Немања и Сава „просветити хотешта своје отаџство“ (Доментијан, Немања 101, Сава 192). Сава је био у Светој Гори „донде же (Бог) ваздвиже и на просвештеније отаџства својег“ (Доментијан, Сава 124). Немања је прорекао Сави: „Своје отаџство светитељством улас, просветив же и научив, вероју же и правдоју и покажанијем ка Христу приведеши људи своје“ (Теодосије 63). Сава је хтео „обросити своје отаџство воњами благочасија“ (Доментијан, Сава 193). Он је хтео „своје отаџство просветити“ (Доментијан, Сава 193) и „расплодити своје отаџство“ (Доментијан, Сава 194).

Краљ Владислав је тражио од цара Асена да му да Саву „учитеља и просветитеља отаџства мојега“ Доменти-

јан, Сава 335). Сава јавља једном приликом своме брату Стевану, да Бог, „јављајет ни на освештеније и обновљеније нашему отачаству“ (Доментијан, Сава 227). Сава „светим крштенијем, водоју и духом покајанијем и исповеданијем освети своје отачаство“ (Доментијан, Сава 321), „обичајем и законом христоименитих људи отачаство своје украшене“ (Теодосије 96).

Доментијан и Теодосије особито истичу, како се Сава трудио и бринуо за своју отаџбину и за свој народ, и како је саосећао за њих. Народ се моли Немањи и Сави, да се брину „о нас, људи својих“ (Теодосије 217), и „не престај-шта молитву творити човекољупцу Богу о стаде вашем, јегоже од душе вазљубили јесте, о њем же даже и до смрти подвизасте се“ (Теодосије 218).

Сава је учинио „многије подвиги и бесчислније труди о српскеј земљи“. Он је украсио сију црквами и краљевством, архиепископом же и епископи и всеми устави и закони пра-вославија“ (Теодосије 203). Доментијан каже за Саву, када је пошао из Свете Горе као архиепископ „о благорученом јему, стаде печалује и скрбе и помишљаје које првоје осно-ваније положити јему“ (Доментијан, 226). Сава, прича Тео-досије, уопште „састрадаше и душеју за отачаство и за своје племеније људи скрбеше“ (Теодосије 109) и „за ота-частво и за брата неусрдан бе саболезновати“ (Теодосије 153). И на самрти Сава „благослови вса чеда своја и срод-нике своје и богопреданоје јему стадо људи и земљу сво-јега отачаства“ (Доментијан, Сава 329).

Савини биографи причају, како он стално чува свој народ и утврђује своју отаџбину; он их брани и бори се за њих. Немања и Сава, каже Доментијан, „вину једину вољу имушта спосопствујушта за стадо своје“, они су избрани „на сабљуденије људи својих“ (Доментијан, Сава 213). Сава и „на концих земље бде о стаде својего отачаства.... поми-шљаје всегда.... [што приобретеније моје Христу всеблаги Господ мне и мојему отачаству“ (Доментијан, Сава 323). Сава је „обојуду утврдил своје отачаство“ (Доментијан, Сава 261). Сава шаље своме брату Стевану из Хиландара миро „на ограшденије од супротивних всему отачаству својему и на одагнаније всем супостатом твојим“ (Доментијан, Немања 93). Сава свом брату „предаст самодржавно отачаство и

српскоје скиптро стројити“ (Теодосије, 166). Немања и Сава „до њима . . . отачество своје . . . српскују земљу утврђајући и од нашастија противних возбрањајуште собљудајут“ (Теодосије 216).

Када Стрез „ваздвиже бран велику, хоте отачество јего озлобити“, Сава „сапрестолник отачеству својему по преданију очу, николиже на силу своју уповаје, на силу Бога отачаскога, јемуже исправа предан бист светим оцем јего“. Сава се, пре него што је пошао Стрезу, моли Христу и каже му: „Ти јеси сила моја и крепост и држава отачеству мојему“, па изриче наду, да непријатељи „не имут мочти поступити на моје отачество“ (Доментијан, Сава 206, 209). Сава је ишао Стрезу „бране отачества својега“ (Доментијан, Сава 209), он „силоју љубитеља својега Христа боре по отачествији својем и молитвоју светоју победи врага својега“ (Доментијан, Сава 207), он „многије законопреступници војујуштеје на отачество јего . . . расипа“ (Доментијан, Сава 318). Немања и Сава „многих противних иже на отачество их, на српскују земљу подвигших се, молитвами ка Богу посрамљени одвратише, никаких же и до конца низложише и и убише“ (Теодосије 217). После Стеванове смрти на Сави „једином оста вса тегост отачества јего“ (Доментијан, Сава 261).

Сава је служио свима за углед, био је ослонац и отац својој отаџбини и своме народу. Он „добри образ положи својему отачеству“ (Доментијан, Сава 131), он је „отац оцем всего отачества јего“ (Доментијан, Сава 336).

Сава је све чинио за своју отаџбину и за свој народ. Он „все предлагаје чедом својега отачества“ (Доментијан, Сава 204). Сава је молио Немању, да источи миро „ва славу мојему отачеству, људи твојих“ (Теодосије 74) и да „јакоже на вастоце, ва Светеј Горе, ва земљи туждеј, и зде паче на западе, ва земљи отачества мојего, прославиши својего угодника“ (Теодосије 85), „јакоже ва Светеј Горе првеје, ва страних туждих, и ниња ва вас чедех јего земљи људи својих...“ (Теодосије 90).

Онај мистични старац, који је, по причању Савиних биографа, предложио Сави, да подигне у Светој Гори српски манастир, рекао му је: „Тебе и родитеља твојега Бог избра, јако да будета начелника спасенију отачеству вају“ (Доментијан, Немања 58). Он им је саветовао, да подигну српски

манастир у Светој Гори“ јако да будет истовоје прибежиште отачства вају“ (Доментијан, Немања 58, 7, Доментијан, Сава 162, 166), а по Теодосију је ракао: „Својему отачству утврдите српски манастир“ (Теодосије, 49). Сава је онда тражио да подигне манастир „ва прибежиште... чедом отачства мојего“ (Доментијан, Немања 61; Сава 165).

У Никеји је Сава говорио цару: „Скрбно и печално ми је јест, царју, зање не имајет ми земља својего архијепископа“ (Доментијан, Сава 217), те је тражио, да Србија добије архијепископа „да си га имат земља отачства ми на освештеније си“ (Доментијан, Сава 218). Пред смрт Сава је послao благослов „всем христоименитим људем, чедом својего отачства“ (Доментијан, Сава 229).

Носећи Немањине мошти Сава „ва своје отачство, ва српскују земљу, преко Солуна“ ка земљи људи својих шаствије творив“ (Теодосије 136). Сава је пошао у Свету Гору „друговиши оставив земљу својего отачства и род и братију“ (Доментијан, Сава 263).

Првовенчани је молио Саву, да остане у Србији „не јако слави требујеши, н са њими мольу те пребивати, н јако што благо ва братији и ва нас самех и ва всех људех отачства својего узакониши“ (Теодосије 93). После свога посвећења за архијепископа Сава „помишљаше јако и ничто же мошти успети по земљи људи својих, јако првеје ва њих архијепископа не бивша,“ (Теодосије 134). Сава је на истоку куповао разне светиње „ва своје хоте донести отачство“ (Теодосије 170, 199).

Особито је лепо оно место у Теодосија, где он прича, како је Сава рекао народу: „Вас ради, својеплемених ми, светују и слаткују мне пустињу оставих и ничтоже ваших н душ ваших придох искати“ (Теодосије 142). Исто је тако лепо и оно место, где Теодосије прича, како је Сава видео „всеми благимм простославних и христоименитих људи закони же и устави српскују украшену и сијајушту својего отачства земљу“ (Теодосије 179).

Сава је, по Теодосију, наредио краљу Владиславу, да га пренесе „ва своје отачство, српскују земљу“ (Теодосије 214). Кад је Саво умро, краљ Владислав „укоризну од људи и поношеније и од Бога гнев на себе непштеваше, дондеже ва туждеј стране светому и кроме људи својих лежати

(Теодосије 205). Владислав се молио Сави: „Не остави својега си отачства“, а анђео наређује цару, за Саву „ва земљу људи својих однесену бити“ (Теодосије 206).

Теодосије пише одушевљено на једном месту: „Таковими светили светаше се тогда српска земља, таковими мужи укращаше се“ (Теодосије 101), а на другом месту: „Таковим тогда српска земља богосветлим светилником просвешташе се, таковаго ка Богу претстатаља имушти“ (Теодосије 177).

Сл. Станојевић
